

DELEGATIONEN FÖR

senior arbetskraft

SOU 2020:69

Äldre har aldrig varit yngre

- allt fler kan och vill arbeta längre

2020-11-30



Delegationen

Ordförande

Anders Ferbe, f.d.
ordförande för IF Metall

Ledamöter

Anna Hedborg, f.d.
socialförsäkringsminister
och generaldirektör

Eva Vingård, professor
emeritus

Håkan Svärdman,
samhällspolitisk chef

Ingemar Eriksson, f.d.
departementsråd

Ingmar Skoog, professor

Ambassadörer

Barbro Westerholm, riksdagsledamot (L)

Björn von Sydow, f.d. talman

Cristina Husmark Pehrsson, f.d.
socialförsäkringsminister

John Mellkvist, PR-konsult

Marianne Rundström, journalist

Marita Ljung, f.d. statssekreterare

Göran Johnsson, f.d. ordförande för
Metallindustriarbetareförbundet

Göran Hägglund, f.d. partiledare och socialminister

Uppdraget och avgränsningar

Uppdraget

- Verka för ett mer inkluderande och åldersoberoende synsätt i arbetslivet
- Bidra med ökad kunskap om forskning om äldres möjligheter
- Identifiera hinder och hitta möjligheter för att bättre kunna tillvarata äldres kompetens och erfarenhet
- Arbeta med frågor som rör äldres möjligheter i arbetslivet, synen på äldre på arbetsmarknaden, fördomar mot äldre, betydelsen av ett längre arbetslivet för samhället och för den slutliga pensionen samt den demografiska förändringen i samhället
- Sammanföra olika relevanta samhällsaktörer för att diskutera dessa frågor, inspirera samt föreslå åtgärder
- Sammanställa och sprida befintlig nationell och internationell kunskap och forskning och kan även initiera nya rapporter

Avgränsningar

- Fokus på dem som befinner sig i arbetskraften
- Inga förslag på åtgärder för de som inte har möjlighet att arbeta längre
- Inga förslag om ändrade pensionsnivåer

Arbetet

- Publicerat 23 underlagsrapporter som belyser frågorna ur ett brett perspektiv, skrivna av forskare och experter
- Publicerat debattartiklar, deltagit i seminarier
- Träffat arbetsmarknadens parter, andra organisationer, myndigheter
- Hemsidan www.seniorarbetskraft.se
- Coronapandemin påverkade planerade aktiviteter under 2020

Fler behöver arbeta längre

- Befolkningen förväntas öka
 - med 10 % fram till 2030, till största del av de som är äldre än 75 år
 - antalet över 75 år förväntas öka med 43 % fram till 2030, med 81 % fram till 2050 och med 116 % till 2070, jämfört med 2017
- Medellivslängden har ökat och förväntas fortsätta öka
 - med 23 år 1920-2017, från 60 till 84 år för kvinnor och från 58 till 81 år för män
 - förväntas fortsätta öka, för kvinnor till 89 år och för män till 87 år 2070
- Andelen som dör tidigt har minskat och förväntas fortsätta minska
 - hälften av dödsfallen beräknas ske efter 90 års ålder för både kvinnor och män
- Försörjningskvoten ökar
 - från dagens 0,75 till 0,90 i slutet av 2050-talet
- Förvärvsarbete upptar allt mindre del av livet
- Pensionerna ska vara tillräckliga
- Stort behov av utbildad arbetskraft

Goda förutsättningar för ett längre arbetsliv

- Många seniorer vill arbeta längre
- Äldres hälsa har förbättrats dramatiskt
 - Fler år med god hälsa och mindre funktionsbortfall av sjukdomar
 - Kvinnors hälsa och funktionsförmågor har förbättrats mest
 - Självs kattad hälsa har förbättrats
 - Mental arbetsförmåga är relativt opåverkad till väl över 70 års ålder
 - Äldre har inte svårare att lära nytt
 - Strategier kan kompensera för förlorade förmågor
- Äldre är bättre utbildade
- Arbetsmiljön har förbättrats
- Ekonomiskt fördelaktigt att arbeta längre
- Förutsättningarna är bättre i Sverige än i många andra länder

Kvarvarande hinder för ett längre arbetsliv

- Åldersdiskriminering och ålderism förekommer i arbetslivet
- Negativa och positiva uppfattningar om senior arbetskraft
- En vanlig missuppfattning är att senior arbetskraft är dyrare
- Svårt för äldre att fatta välinformerade pensionsbeslut
- Många *nudge* mot att gå i pension vid 65 år
- Oklart om det reformerade pensionssystemet har ökat drivkrafterna till arbete
- Personalpolitiken bidrar inte alltid till ett längre arbetsliv
- Seniorer är underrepresenterade i riksdagen och i medier

Allmänna överväganden

- En nödvändighet att seniorer som kan och vill arbeta längre får göra det
- En fråga om solidaritet mellan grupper och generationer
- Synen på senior arbetskraft är otidsenlig
- Utvecklingen går för långsamt
- Fördelaktigt att arbeta längre
- Återstår ett kunskapshöjande och attitydpåverkande arbete

Delegationens bedömning är att:

- seniorers kunskaper och erfarenheter behöver tas tillvara på ett bättre sätt
- ett längre arbetsliv förutsätter livslångt lärande
- åldersgränser, regler och lagar påverkar arbetslivets längd

Delegationens förslag för att kunskapshöjande och attitydpåverkande insatser ska präglas av långsiktighet och uthållighet

- Arbetet för ett längre arbetsliv behöver en långsiktig organisatorisk lösning i form av en fast funktion
- Huvuduppdraget ska vara att påverka beteenden genom att samla och sprida kunskap
- Förekomsten av *nudging* att gå i tidig pension ska undersökas
- Utvecklingen av seniorers arbetskraftsdeltagande ska följas upp regelbundet
- Informationen om de privatekonomiska konsekvenserna av att arbeta längre bör förbättras
- Forskningssatsningar behöver överbrygga äldreforskning och arbetslivsforskning

Tack för uppmärksamheten!